

L'esclerosi il·luminà Miquel Martí i Pol

Miquel Martí i Pol és objecte d'una biografia detallada que ara arriba al tercer volum, *Amb vidres a la sang (1970-1978)*, escrita per Ignasi Pujades i publicada per Proa.

La dimensió interior de l'home és d'una profunditat i una riquesa incalculables. Miquel Martí i Pol ho descobreix als 41 anys, arran de l'esclerosi múltiple, malaltia diagnosticada l'abril del 1970 que en menys d'un any el deixa invàlid i reclòs a casa i que, en comptes d'ensorrar-lo, el fa acarar-se a la vida –i a la poesia– amb uns ànims renovats.

I descobreix també que, com llegeix en Artaud, una malaltia és un estímul i una forma de plenitud.

Ho comunica a l'amor –clandestí– de la seva vida, Anna Bracons, a principis de març del 1971, en una de les nombroses cartes que li envia i que podem llegir en el tercer volum de la biografia del poeta, elaborada pacientment per Ignasi Pujades (Barcelona, 1938), *Amb vidres a la sang* (Proa).

L'edició coincideix amb una novetat editorial martipoliana, l'edició de *Veu incessant* (Edicions 62), llibre primerenc que el poeta no va aconseguir publicar en vida i que ja Ignasi Pujades va reproduir en el primer volum de la seva biografia, *L'arrel i l'escorça* (1999).

Ignasi Pujades, biògraf de Miquel Martí i Pol, analitza la manera com l'esclerosi múltiple va influir en la poesia de l'escriptor. Ho fa en el tercer i penúltim volum de la seva biografia, *'Amb vidres a la sang. (1970-1978)'*.

El volum abasta la vida del poeta entre el 1970 i el 1978. En aquest període el poeta publica els llibres *La fàbrica*, *Llibre sense títol*, *Vint-i-set poemes en tres temps*, *La pell del violí*, *Cinc esgrafiats a la mateixa paret*, *Llibre dels sis sentits*, *Quadern de vacances*, *Crònica de demà* i *Estimada Marta*, a més dels dos primers volums de l'*Obra*

poètica, i dels reculls "Set poemes d'aniversari" i "Capfoguer".

La malaltia, diu Ignasi Pujades, no el va pas deixar inhibit, sinó que el va portar a la descoberta de noves intimitats, i, de retruc, a reprendre amb força l'activitat poètica.

Ho confessa per carta la vigília de Nadal del 1970 al seu amic alemany i catalanòfil Johannes Höfle, professor de filologia romànica a la Universitat de Ratisbona, amb qui tenia una especial afinitat perquè ell també patia d'esclerosi múltiple, encara que més benigna, perquè podia parlar i escriure correctament, viatjar, i sobretot, a diferència de Martí i Pol, quan en patia brots, se'n podia recuperar.

La quasi absoluta reclusió a què l'obligava el mal "m'ha proporcionat –li diu– la redescoberta d'un món íntim que segurament tenia oblidat". Ara els poemes "ragen a bon doll, i manifesten un notable estat de maduresa de tot de sentiments i de vivències que, dies enrera, hauria jutjat poc menys que oblidats o poc segurs."

Amb un to més personal, en la carta que uns dies abans d'acabar l'any envia a l'Anna, confessa que els bolígrafs i les llibretes seran a partir d'ara les seves úniques croses: "En comptes de bastó, com algú m'aconsella, em compraré bolígrafs i llibretes i em serviran de croses".

Són les eines que li permetran arribar a la paraula: "en els mots em retrobo". Sempre ha estat, diu, "el meu món"; no solament "me n'he servit, sinó que hi he cregut, hi he viscut".

Inicialment, el mal li imposa, al llarg del 1970, una fase de personalització poètica. Però aconseguirà deslliurar-se'n.

L'abril de 1971 ha pogut tancar la perillosa etapa. Escriu a Johannes Höfle: "Em sembla que he superat notablement la fase de personalització que m'havia gairebé imposat el mal".

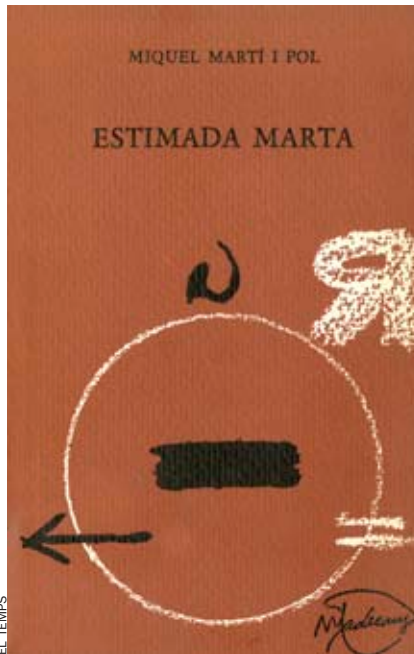
Dels seus poemes de l'estiu als d'ara, li diu, "hi ha una considerable diferència tant pel que fa a l'estil com, sobretot, a la temàtica, molt més intensa i profun-

profundes i, per tant, molt més intemporals i vàlides des d'un punt de vista polític, que no eren aleshores”.

No es tracta, adverteix, d'abandonar la temàtica que li és pròpia, sinó d'aprofitar l'experiència que li toca de viure com una font inesgotable de temes, de convertir-la en un prisma personal que li permeti de tractar la problemàtica que el preocupa, “al capdavant, els homes i les seves coses”, amb una visió “en certa manera nova”.

El canvi que Martí i Pol observa en l'evolució de la seva poesia, era determinat, doncs, conclou el biògraf, pel canvi en la relació del seu jo amb la malaltia.

'Estimada Marta'. Els efectes del nou rumb són analitzats a fons pel biògraf llibre a llibre, fins a arribar a *Estimada Marta*, en la conclusió del volum, recull que enllesteix el febrer del 1978 i que l'autor mateix va presentar amb un pròleg signat el mes de setembre. El llibre estava format per tres apartats, “Set poemes d'aniversari”, “Capfoguer” i el

Llibres del Mall publica *Estimada Marta* amb una coberta de Joan-Pere Viladecans.

que li donava el títol. Qui era aquesta Marta, que tant va fer ballar el cap als lectors del poeta? Ignasi Pujades resol el

misteri, gràcies a l'aparició casual d'una segona Marta autèntica, en la vida del poeta, sense relació amb la del llibre, a qui el poeta confessaria que la tria del nom havia estat casual i molt abans de conèixer la seva existència.

Tot va començar l'abril del 1977. Aquell mes el poeta rebria una singular sorpresa que, diu el biògraf, l'emocionaria d'una manera especial, el poema amorós d'una noia que es presentava amb el pseudònim de Garsa.

L'admiradora li confessava, vers a vers, que veia la seva boca ran la seva, li manifestava desitjar el contacte dels seus llavis i la fregadissa amb la seva pell, fins a dir-li que tot el que “estimo de tu” és “la teva formidable, escruixidora, voluntat de viure”.

Però al mateix temps que semblava obrir-se una porta nova, la porta nova es tancava de cop: la carta no portava remitent.

L'esperança a reobrir-la apareix el 13 de desembre: el poeta rep aquell dia una nova carta de la Garsa, i aquest cop no és anònima, la signa Marta Hernández i hi indica la seva adreça.

En Miquel, diu el biògraf, va quedar sotraguejat perquè just en aquell moment havia continuat amb bon ritme la sèrie –eròtica– d'*Estimada Marta*, una idea que arrossegava, amb títol i tot, des de l'estiu del 1975.

En poder comunicar-s'hi, li diu per carta que el poema és “una de les comunicacions més intenses i emotives que ningú m'ha fet” i que el descobriment que la Garsa es deia Marta ha estat una extraordinària revelació.

Li comenta que va escollir el nom de Marta per atzar –la rima amb “estimada” també hi devia influir– i que *cap* –la cursiva és del poeta– de les moltes dones que li han servit per a configurar el personatge central del recull no es diu Marta, moltes de les quals el van a veure sovint però, tot i mostrar-se “tendrament afectuoses”, no li diuen les coses que li ha dit al poema.

Marta, no anirà a veure el poeta, però el poeta vol saber com és i ella li contesta, en una carta posterior, que té el cabell més aviat negre passat pel castany. El nou poema d'*Estimada Marta* escrit just després parla del fosc dels cabells de Marta.

Lluís Bonada

ESCOLA D'ESCRITURA

Nous cursos per al 2014

Data límit de matrícula: 27/12/2013. Inici del curs: 7/01/2014

CURSOS:

- Narrativa autobiogràfica. Carne Manuel**
- Poesia 2on nivell. Jordi Llavina**
- Relat juvenil. Gemma Lluch**
- Novel·la 2on nivell. Miquel de Palol**

AMB CONFERÈNCIES MAGISTRALS INCLOSES:

Isona Pasola i Jaume Cabré

Per a més informació contacteu amb Edicions Tres i Quatre
tresiquatre@tresiquatre.cat

Edicions Tres i Quatre / València